

Δήμητρα Λουκᾶ

Κόμπο τὸν κόμπο

Διηγήματα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Συχώρεση	11
Βάστα, Ραχάμ	17
Ἄράχνες	24
Singer	28
Κόμπο τὸν κόμπο	31
Δὲν ξέρω	35
Κόκκινη πουὰ κορδέλα μὲ φιόγκο	40
Γυρισμὸς	44
Γκράς	47
Δὲν εἶχε τυχερὸ	55
Ρίζες	59
Πηγαδοῦσες	66
Στὸν τάφο τ' νὰ χορέψω	69
Τὸ αἶμα σπαράζει	74
Κανέλα	78
Οἱ μαυροφορεμένες	81
Τὸ ἔβρισκε φυσικὸ	82
Ἕνα κορμὶ	87
Τὸ πανηγύρι	90
Ἀνάπαυση	94
Σαρκὸ	96
Ἡ ὑπόθεση τῆς ἐξαφάνισης τῆς κεφαλῆς τοῦ Λάμπρου Γκαμέρα	99
Γλωσσάρι	109
Πρῶτες δημοσιεύσεις	115

Συχώρηση

ΣΑΝ ΕΜΑΘΑΜ' ὅτι θὰ ἐρχοῦνταν ἡ μάνα νὰ μᾶς δεῖ, ἔπιασαμ' νὰ παστρέψουμε τὸ σπίτι, δυὸ δωμάτια ὅλο ὅλο, μὲ χῶμα καταῆ καὶ πορτοπαράθυρα ἀπὸ σαπισμένη σανίδα, ποὺ ἅμα τῆ βάραιε ἡ βροχὴ νότιζε τὴν καρδιά κι ἔκαμε τὰ τσαούλια μας νὰ τρέμουν. Τέτοια σπίτια μᾶς εἶχε δώκει τὸ κράτος σ' ὅλους τοὺς πρόσφυγες στὴν Ἀμπελιά. Οὔτε τὸ ἀπλάδι, ποὺ ἔχε ὑφάνει ἡ νύφη μ' στὸν ἀργαλειὸ γιὰ νὰ σκεπάζομαστ' ἐμεῖς τὰ μικρά, δὲν μπόρεγε νὰ μᾶς ζεστάνει τὴ νύχτα. Εὐτυχῶς, ἡ μάνα ἦρθε Ἀπρίλη μῆνα, λίγο πρὶν τὴ Λαμπρὴ — ποῦ θὰ τὴν ἔβαναμ' ἀλλιῶς... Ἐκείνη ἦταν καλομαθημένη, εἶχε πάρει ἄντρα σταφιδέμπορο ἀπ' τὴν Πάτρα, γιὰτὶ ἦταν νέα κι ὁμορφη, γύρευε σὲ τί παλάτια θὰ ἔμενε. Δέκα χρόνια εἶχα νὰ τὴ ἰδῶ, ἀπὸ τότες ποὺ τὴν ἔχασαμ' στὸ δρόμο γιὰ τὴν Καισάρεια, κι ὅσο νὰ πεῖς τὴν ντρέπουμαν. Δὲν ἤθελα νὰ μᾶς δεῖ ἔτσι, ἀλλὰ εἶπα μέσα μ', μάνα τὴν ἔχουμε, θὰ καταλάβει καὶ θὰ μᾶς πονέσει· γιὰ νὰ θέλει νὰ μᾶς βρεῖ, θὰ μᾶς ἔχει τὴν ἔγνοια. Ἀλλὰ καὶ πάλι κάτι μ' ἔτρωγε κι ὅλο χάλευα ἀπ' τὶς γειτόνισσες τίποτε πράματα καλύτερα ἀπ' τὰ δικά μας, γιὰτὶ δὲν ἤθελα νὰ μᾶς λυπηθεῖ. Ἡ θεια-Βασίλω μοῦ ἔδωκε

Ένα χράμι πράσινο με κόκκινα πουλιά, τήν όμορφιά τ' νά 'βλεπες μοναχά! Τό 'στρωσα στήν κουζίνα, πῆρα κι ἔξι φλιτζάνια χρυσά με σκέδια άπ' τήν 'Ελένκω του 'Αντώνη, τά 'χε φέρει άπ' τό Τασλίχ, ἦταν τά μόνα που γλίτωσε άπ' τήν προίκα της, και καρτέρεγα νά 'ρθει ή αύριανή νά ιδώ τή μάνα.

Κατά τό μεσημέρι σέλωσε ό Γιώργης τή φοράδα νά πάει στο σταθμό νά τήν πάρει. Ήταν καλός άνθρωπος ό Γιώργης, έκειός μās προστάτεψε, έμένα και τό Θύμιο όταν τήν ἔχασαμ', κι άς τόν εἶχαμε αλλάδερφο άπ' άλλη μάνα. 'Εγώ δέν κρατιούμαν. Εἶχα νιφτεῖ κι εἶχα σιαστεῖ άπ' τό πρσί, εἶχα βάλει κι ένα τσίτινο φουστάνι, τό καλύτερο πού 'χα, και δέν κουνήθκα άπ' τήν πόρτα όσο πού νά τή ιδώ νά 'ρχεται. Σάν φάνκε καβάλα στη φοράδα, μου κόπκε ή λαλιά, ή όμορφιά της καλύτερη κι άπ' τό λουλούδι τ' άσπρο. Εἶχε κρεμασμένη στο χέρι, θυμιέμαι, και μιá όμπρέλα με νταντέλα για τόν ήλιο, αλλά δέν τήν εἶχε ανοίξει γιατί ἦταν απόγιομα σάν ἔφτασε. 'Εμεῖς δέν κουνήθκαμ', περίμεναμ' νά μās ζυγώσει εκείνη πρώτη. Στην αρχή μās τήραξε σα χαμένη, έσεις μεγάλωσατ', μās εἶπε και μετά από τοῦτο τίποτα. Μπήκε μέσα, παράγγειλε στο Γιώργη νά ξεφορτώσει τ' άλλογο κι έπιασε νά μās μοιράζει τά καλούδια πού 'χε φέρει. 'Ετοῦτο εἶναι για σένα, Λένη, μου 'πε, και βγάνει άπ' τήν τσάντα ένα φουστάνι πού μήτε στον ύπνο μ' δέν εἶχα ματαῖδει, άσπρο σάν τό χιόνι, με φραμπαλάδες στα μανίκια και κεντητό ποδόγυρο. Μου λύθηκε τότες ό κόμπος πού 'χα μέσα μ' και χύμηξα νά τήν άγκαλιάσω, άλ-

λά εκείνη με κράτησε απ' τὰ μπράτσα καὶ μοῦ 'πε νὰ πάω μέσα νὰ τὸ φορέσω, γιὰ νὰ με ἰδεῖ καὶ νὰ με καμαρώσει ἔτσι πού 'χα γένει ὀλόκληρη γυναίκα. Μὲ τοῦτο τὸ φουστάνι πῆγα στὴν ἐκκλησιά, ἕνα χρόνο μετὰ πού μ' ἔδωκαν τοῦ Χαράλαμπου — ποῦ νὰ βρεθεῖ νυφικὸ τότες... Στὴν ἐκκλησιά κράτησα μὲ καμάρι καὶ τὴ λαμπάδα πού μοῦ 'φερε γιὰ τὴν Πασχαλιά, ἄσπρη μὲ κίτερνα λουλούδια καὶ μιὰ κορδέλα κόκκινη πού λαμποκόπαε, μοῦ τὴν ἔφερε ἡ μάνα μ', ἔλεγα μὲ καμάρι σ' ὅλες τὶς κοπέλες πού μὲ τήραγαν μὲ τὴ λύσσα στὸ μάτι.

“Ὅσο πού νὰ νυχτώσει, πέρασε απ' τὸ σπίτι ὅλη ἡ Ἀμπελιά, ἦταν, βλέπεις, οἱ περισσότεροι απ' τὸ Τασλιχ καὶ τὴν ἤξεραν τὴ μάνα. Δὲν πίστευαν στὴν καλὴ της τὴν τύχη καὶ ἤθελαν νὰ τὴ ἰδοῦν ἀπὸ κοντὰ καὶ νὰ τὴ ρωτήσουν. Σὰν ἔφευγαν, ἔβγανε καὶ τοὺς ἔδινε ἀπὸ ἕνα σακουλάκι σταφίδες, καὶ κεῖνοι τῆς φύλαγαν τὸ χέρι, εἶχαν νὰ βάλουν στὸ στόμα τέτοιο πράμα πάνω ἀπὸ δέκα χρόνια. Ἐμᾶς μᾶς εἶχε φέρει ὀλόκληρο σακί, μ' αὐτὸ πέρασαμ' τὸ χειμῶνα τοῦ '32, ἔπαιρναμ' ἀπὸ 'ναν πλόχερο κάθε πρωὶ πού κίναγαμ' γιὰ τὸ χωράφι κι ἔμεναμ' χορτάτοι ὡς τὸ μεσημέρι — τέτοια ἦταν ἡ γλύκα της κι ἡ μπόρεσή της.

Σὰν ἔφκαν οἱ μουσαφिरαῖοι, ἄπλωσα τὰ στρωσίδια καταγὴ γιὰ ὕπνο, σὰν κάθε βράδυ, γιατί στ' ἄλλο τὸ δωμάτιο κοιμοῦνταν ὁ Γιώργης μὲ τὴ γυναίκα τ' καὶ τὰ παιδιά. Ὁ Θύμιος μοῦ 'καμε νόημα νὰ τοῦ στρώσω ψηλά στὴν κασέλα, ντρέπονταν καὶ δὲν ἤθελε νὰ κοιμηθεῖ μαζί της. Τὸ λίγο πού ἔμεινε, ὁ Θύμιος δὲν τὴν ἔκαμε

για μάνα, ούτε εκείνη για παιδί, δὲν τὸν ἔνοιαζε ποὺ ἦρθε νὰ μᾶς δεῖ. Σὰν κοιμήθηκαν ὅλοι, ἔτσι ὅπως καθοῦνταν στὴν καρέκλα μὲ τὰ χέρια στὰ γόνατα, μοῦ ἔπε νὰ πάω νὰ κάτσω σιμά της. Μὲ ρώτησε για τὴν ἀδερφή μας τὴ Γιαννούλα, δὲν ἤξερε πῶς χάθηκε. Ἐγὼ ἤθελα νὰ τὴν κάμω νὰ κλάψει καὶ τῆς εἶπα μὲ τὸ νὶ καὶ μὲ τὸ σίγμα πῶς γίνθηκε τὸ πράμα. "Ὅτι ἤμασταν ἀπὸ τοὺς τελευταίους ποὺ ἔφτασαμ' στὸ Μερσὶν νὰ πάρουμε τὸ καράβι, ὁ κόσμος μιλιούνια καὶ δὲν ἔβρηκαμ' ἀπάγκιο νὰ κάτσουμε. Σκεπάσματα δὲν εἶχαμε κι ὅλο ζύγωναμ' στὸ φουγάρο για νὰ ζεσταθοῦμε, ἀλλὰ κι ἐκεῖ οἱ θέσεις ἦταν λιγοστές καὶ μᾶς ἔκαμαν πέρα. Ἡ Γιαννούλα ἔκλαιε ὅλη τὴ νύχτα καὶ σὲ δυὸ τρεῖς μέρες ἀρχίνησε νὰ βήχει. Μιὰ πάνινη κούκλα ποὺ κράταε τὴν εἶχε γιομίσει μύξες καὶ φλέματα ὅλο αἷμα. Λίγο ψωμί καὶ νερὸ ποὺ τῆς ἔδιναν στὴν ἀρχὴ σώθηκε κι ἐκειό. Τὸ στόμα της πῆρε νὰ ξεραίνεται κι ὁ βήχας τὴν ἔπνιγε ὀλοένα, ὅσο ποὺ μελάνιασε ὅλη καὶ πέθανε. Τὴν πῆραν τότες, τὴν ἔβαλαν σ' ἓνα σακὶ καὶ τὴν πέταξαν στὴ θάλασσα τὴ μαύρη. Αὐτὰ τῆς εἶπα, καὶ κείνη τήραε τὸν τοῖχο καὶ δὲν ἔβγανε κουβέντα καμιά. Μετὰ ἔβαλε τὰ χέρια μ' μέσα στὰ δικά της ποὺ ἔταν μαλακὰ σὰν τὸ βαμπάκι, τὰ κράτησε λίγο καὶ μὲ ρώτησε γιατί τὰ ἔχα σκισμένα τόπους τόπους καὶ τὰ κόμπια πρησμένα. Δὲν ἤξερε ὅτι μ' εἶχαν στείλει παραδουλεύτρα στὸ σπίτι τοῦ Τσαούση τοῦ γιαιτροῦ στὰ Γιάννενα. Πέντε χρόνια ἔκατσα κεῖ, σφουγγάριζα, ἔπλενα, ἔκανα ὅλες τὶς δουλειές, ἐκεῖ ἔμαθα νὰ μαγειρεύω καὶ φαῖ καλό. Θὰ σοῦ φιάσω αὔριο κεσκέκι, μὰ-

να, δὲν ξέρεις τί ὥραϊο πού τὸ κάνω, ἄρεγε πολὺ καὶ στὴν κυρά μ', τῆς εἶπα. Θὰ πάρεις καλὸν ἄντρα, Λένη, τέτοια νοικοκυρὰ πού γίνηκες, μοῦ 'πε ἐκείνη, μόνο νὰ πεῖς τοῦ Γιώργη στὸ γιατρὸ νὰ μὴ σέ ξαναστείλει καὶ κακοπεράσεις. Τρία βράδια κοιμήθκα μὲ τὴ μάνα, μαζεύουμαν στὴν ἄλλη ἄκρη ἀπὸ ντροπὴ ὅσο πού νὰ τὴν πάρει ὁ ὕπνος, ἀλλὰ σὰν τὴν ἄκουγα πού βαριανάσαινε, ἄπλωνα τὰ ποδάρια, τῆς ἀκούμπαγα τὸ νυχτικὸ μὲ τὰ δάχτυλά μ' τὰ παγωμένα, ἔβανα καὶ τὸ κόνισμα τῆς Παναγιᾶς, πού 'χα δίπλα μ', κάτου ἀπ' τὴν ἀμασχάλη γιὰ νὰ προσευχηθῶ νὰ μὴ μοῦ φύγει, καὶ μ' ἔπαιρνε ἕνας ὕπνος γλυκὸς χωρὶς ὄνειρο κανένα.

Τὴ μέρα πού ἔφικε, στάθκαμ' μὲ τὸ Θύμιο δίπλα δίπλα μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό, ἐκείνη μᾶς χάιδεψε τὰ μαλλιά κι εἶπε ὅτι θὰ νὰ 'ρθει πάλι. Δὲν τὴ ματαίειδαμε ποτέ. Στὸ χρόνο ἀπάνου παντρεύτκα, ἀλλὰ ὁ πόνος τῆς δὲ μ' ἄφηνε νὰ ἡσυχάσω. "Ὅταν ἔχασα καὶ τὴν Ἀγγέλω μ', δύο χρονῶν ἀπὸ πλεμονία, εἶπα πάει, ἡ καρδιά μ' δὲ θὰ 'χει ἀπὸ δῶ καὶ πέρα χορτασμό. Ἀλλὰ ὁ Θεὸς τὰ γράφει ἀλλιῶς. Ἐκαμα δύο παιδιὰ ἀκόμα, τὸ Νικόλα καὶ τὴ Φωτεινή, καὶ σὰν πέρασαν καμιὰ δεκαριὰ χρόνια, τόσα ἀκριβῶς ὅσα εἶχε νὰ μᾶς δεῖ κι ἐμᾶς ἡ μάνα, δὲ ματαπῆγα στὸ νεκροταφεῖο ν' ἀνάψω οὔτε ἕνα κερὶ στὴν Ἀγγέλω μ', μόνο τοῦ Ἀγίου Κωσταντίνου, πού γιόρταζε ἡ ἐκκλησιά, τὴ θυμούμαν. Τότες κατὰλαβα πού ὁ ἄνθρωπος ἅμα ἀλέθεται μὲ τοῦτο καὶ μὲ κεῖνο, θέλει δὲ θέλει, λησμονάει τοὺς πεθαμένους, λησμονάει καὶ τοὺς ζωντανούς πού 'χει χρόνια πολλὰ νὰ τοὺς δεῖ, γιὰτι καὶ

κεῖνοι πεθαμένοι λογαριάζονται μέσα τ'. Ἐτσι τὴ συ-
χώρεσα τὴ μάνα μ', καὶ μὲ τὴ συχώρεση τὴ δική της γί-
νηκε τὸ κλάμα μ' τραγούδι, καὶ ἀπὸ τότες πορεύτκα
στὴ ζωὴ ἀχόλευτη ὡς τὰ σήμερα.